

a) buďto zůstanou hodnoty bilanční nezměněny přes to, že v přiznání k dani z majetku byly majetkové předměty oceněny odchylně;

b) nebo v bilanci k 1. I. 1943 bude provedeno nové ocenění aktiv i pasiv, avšak opět odchylně od ocenění, provedeného v přiznání k dani z majetku.

Příčina je v tom, že pro daň z majetku jsou směrodatné oceňovací předpisy, vydané fiskem, kdežto v provozním bilancování má poplatník mnohem větší volnost a může se řídit hlavně úvahami soukromohospodářskými.

2. Podle § 5 nařízení o východiskových bilancích je podnik povinen zřídit vázanou pohledávku u Národní banky ve výši 20% »oceňovacího přebytku«. Oceňovacím přebytkem je »přírůstek na ryzím jmění, vyplývající z nového ocenění«. Jestliže tedy podnik ve východiskové bilanci zvýší ocenění na př. oběživého kapitálu (zboží) a současně o tutéž částku sníží na př. ocenění nemovitostí, takže bilančně (per saldo) žádný přebytek nevznikne, odpadá povinnost zřizovati vázanou pohledávku u Národní banky. Může tedy východisková bilance sloužiti také k vnitřní úpravě poměru ocenění jednotlivých součástí aktiv a pasiv. Zejména to bude praktické v poměru mezi nemovitostmi a to-

várním zařízením, neboť nemovitosti jsou odpisovány jen nepatrným procentem nebo vůbec ne (pozemky), strojní zařízení bývá však odpisováno i mimořádně a mnohdy velmi pronikavě. Základ pro odpisy právě u strojního zařízení by měl býti průměřeně vysoký vzhledem k správné kalkulaci a možnosti opatření nových předmětů. Při tom ovšem nelze znova aktivovati odpisy, provedené v hospodářských létech 1939—1942.

3. Tam, kde byly jednotlivé předměty v podniku používané odepsány na nulu, nelze prováděti nové ocenění. Rovněž tak v případech, kdy v bilanci nebyly uvedeny všechny součásti jmění nutně podnikového (betriebsnotwendiges Vermögen), které je nyní nutno aktivovati podle nových daňových předpisů, nelze si vypomoci pouhým oceněním ve východiskové bilanci. V takových případech je nutno do východiskové bilance vpravit tato aktiva cestou »nového přínosu«, takže budou knihována jednak na příslušném věcném kontě a jednak na účtě kapitálu (jako přínos), aby východisková bilance tvořila skutečné východisko nového účtování.

4. Jelikož v praxi se většinou žádá o prodloužení lhůty k podání přiznání k výdělkovým daním, je tím současně zažádáno o prodloužení lhůty k předložení východiskové bilance.

Z právní praxe.

K odevzdání pozůstalosti iure crediti.

Při nepatrných, předlužených pozůstalostech používá praxe vydatné účelného ustanovení § 73 nesp. pat. o přenechání věřitelům na místě placení.

Podle rozhodovacích důvodů rekurzního soudu, jež v rozh. Sb. n. s. č. 9243 nejvyšší soud neshledal zřej-

mě nezákonnými, závisí nepatrnost takové pozůstalosti nejen na výši jmění, nýbrž i na osobních poměrech zůstavitelových. To má patrně význam jen ten, že s hlediska těchto (hospodářských) poměrů má se provést pátrání po pozůstalostním jmění.

Negativně by bylo lze říci, že nepatrná pozůstalost podle § 73 nesp. pat. je zde nezbytně vždy, nestačí-li pozůstalostní jmění ku krytí útrat

spojených s provedením konkursu, případně, neposkytl-li žádný věřitel zálohu na takové útraty nebo neosvědčil-li odpůrcí nárok (§§ 70 a 166, odst. 2 konk. ř.).

Je-li tu taková nepatrná a předlužená pozůstalost, lze ji odevzdat podle § 73 nesp. pat. jednomu nebo více věřitelům na místě placení a to zásadně jen se souhlasem všech účastníků. Těmi jsou nejen všichni známí pozůstalostní věřitelé, na jejichž pohledávky se z pozůstalostního jmění dostane, nýbrž i dědicové a odkazovníci (srv. k tomu rozh. n. s. sb. 9428, 18.397, nepublikované rozh. n. s. ze dne 27. dubna 1944, R I 58/44-1). Pokud jde o dědice, míní se ovšem jen ti, jimž dědické právo napadlo, jejichž dědické přihlášky však soudem pozůstalostním dosud nebyly přijaty, neboť pak již je odevzdání podle § 73 nesp. pat. vyloučeno.

Jak jest postupovati, nedošlo-li k souhlasu všech účastníků?

Podle zmíněných důvodů v cit. rozh. č. 9248 zbývá úpadek.

Tato možnost je ovšem dána bez ohledu na souhlas účastníků, neboť předluženost pozůstalosti, jež je podmínkou pro použití § 73 nesp. pat., je zároveň stěžejní podmínkou prohlášení konkursu (§ 1, odst. 3 konk. ř.). V praxi však zahájení konkursu nebo pokračování v něm bude v takových případech zpravidla vadit nedostatek jmění, případně zálohy na krytí útrat konkursního řízení, nemluvě o svědčení odpůrcích nároků, jak již shora podotknuto.

Zde právě je dobře patrný smysl § 73 nesp. pat., který tu vlastně poskytuje jakousi náhražku řádného konkursu, náhražku ne sice tak dokonalou jako je řízení konkursní, avšak nepatrnosti případu postačující. Tento úkol § 73 nesp. pat. jest dobře si uvědomit zejména tam, kde doslov cit. ustanovení se zdá býti kusým a kde jej doplní myšlenka, že

řízení podle § 73 nesp. pat. představuje jakýsi úsporný konkurs.

Nedošlo-li tedy k souhlasu všech účastníků, nevyčkává pozůstalostní soud, bude-li navrženo prohlášení konkursu. V takovém případě naopak »musí býti pozůstalostním soudem podle možnosti vyšetřeny nejen nejnaléhavější pozůstalostní dluhy a jiné pohledávky mající zvláštní přednostní právo, pokud jejich zaplacení z pozůstalosti přichází v úvahu, ale i všechny nutné předpoklady pro to, aby pozůstalosti bylo použito k uspokojení všech těchto věřitelů podle zákonného pořadí (srv. § 815 obč. z.)«. Tak praví výslovně nedávne rozh. n. s. ze dne 27. dubna 1944, R I 58/44-1 v pozůstalostní věci D 308/43-13 okresního soudu v Hořicích).

V § 73 nesp. pat. jsou z pohledávek, požívajících přednostního uspokojení vytčeny zvláště nejdůležitější, t. j. náklady nemoci a pohřbu (srv. § 54 č. 1 a 4 konk. ř.).

Pokud jde o náklady pohřbu, není nepochybné, v jakém rozsahu onoho přednostního pořadí požívají. § 73 nesp. pat. postrádá v tom směru bližšího ustanovení. § 549 o. z. o. praví, že k břemenům vázoucím na dědictví náležejí také náklady na pohřeb, přiměřený místní zvyklosti, stavu a jmění zemřelého.

Pokud se týče rozsahu této pohledávky, je toto ustanovení jasné. Nejasné je však, zda celá takto podle § 549 o. z. o. vymezená pohledávka požívá přednostního uspokojení podle § 73 nesp. pat.

Odpověď na tento problém zdá se uspokojivě poskytovat § 54 č. 1 konk. ř., kde do první třídy konkursních věřitelů — což odpovídá přednostním pohledávkám § 73 nesp. pat., — náležejí jen nezbytně nutné výdaje na úpadečův pohřeb. Co zbývá nad to, lze uplatnit jen ve třídě třetí (§ 56 konk. ř.), tedy bez ja-

kéhokoliv nároku na přednostní uspokojení.

Bude-li tedy uvalen konkurs na předluženou pozůstalost, budou požívat přednosti, t. j. výhody I. třídy konkursní, jen nezbytně nutné výdaje na úpadečův pohřeb.

Bude-li pozůstalost tak malá, že pro nedostatečnost krytí konkursních útrat nebude možno na ni ani konkurs vyhlásit, pak je na snadě závěr, že ani zde nesmí být jako pohřebné uspokojeny výdaje jiné, než ty, jež byly nezbytně nutné. Jinak bychom došli k paradoxnímu závěru, že vyšší pohřební výlohy podle § 549 o. z. o. vytlačují skromnější výlohy podle § 54 č. 1 konk. ř. právě tam, kdy bychom očekávali šetrnost naopak větší, protože jmění nestačilo ani na provedení řádného řízení konkursního, zabezpečujícího nejspravedlivější uspokojení věřitelů.

Z toho plyne, že § 549 o. z. o. vymezuje pohřební náklady jen co do rozsahu, že však neřeší, do jaké míry požívají přednosti podle § 73 nesp. pat.

Soudní praxe není v tomto směru jednotná. K nejednotnosti přispívá právní názor nejvyššího soudu, vyslovený v rozh. sb. n. s. č. 17.902, podle něhož právní posouzení nižších soudů, zda přednosti požívá pohřebné v rozsahu § 549 o. z. o. či jen v rozsahu § 54 č. 1 konk. ř., vymyká se přezkoumání dovolacím soudem, ježto nejde o zřejmou nezákonnost.

Důležité je, že předpoklady pro zjištění pozůstalostního soudu a rozhodnutí, zda jde v konkrétním případě o náklady přiměřené podle § 549 o. z. o. případně nezbytně nutné podle § 54 č. 1 konk. ř. má pozůstalostní soud vyšetřiti sám v úřední moci. Nestalo-li se tak, trpí řízení neúplností a usnesení o přikázání pozůstalostního jmění nezákonností pro porušení zásady § 23 zák. č. 100/31 Sb., jak výslovně uvedeno v cit. rozh. n. s. ze dne 27. dubna 1944 R I 58/44-1.

Nezaujal-li tedy účastník stanovisko k otázce pohřebného co do přiměřenosti resp. nezbytnosti v I. stolici, musí tuto otázku soud I. stolice řešit přesto z moci úřední. Neučinil-li tak, stačí tento nedostatek napadnout opravným prostředkem.

K vůli úplnosti bylo by ještě uvést, že s přednostním pohřebním konkurzují ošetřovné (viz § 54 č. 1 konk. ř.) ve stejném pořadí (srv. rozh. n. s. sb. 17.902). Totéž pořadí přísluší zajisté i ostatním v § 54 konk. ř. uvedeným pohledávkám. Pak teprve přicházejí na řadu daně, poplatky a ostatní pohledávky uvedené v § 55 konk. ř. a zbytek jmění pozůstalostního připadá všem zbývajícím pohledávkám. Nestačí-li jmění k uspokojení pohledávek téhož pořadí, uspokojují se poměrně (§ 53 konk. ř.). Jaroslav Málek.

Převodní poplatek ze směny volné a přidělové nemovitosti.

Nálezem Nejvyššího správního soudu z 27. září 1943 č. 642/42-3, jenž byl uveřejněn ve sbírce nálezů finančních 1943, seš. 8, č. 10615, a jenž se týká poplatku převodního, byla vyslovena právní věta:

I. O místní příslušnosti finančních úřadů k vyměření poplatků není žádných zákonných předpisů.

II. Není-li sporná věcná příslušnost dvou finančních úřadů k vyměření a předepsání poplatku, je nerozhodno, který z těchto dvou úřadů vyměření to skutečně podepsal. K místní příslušnosti jsou úřady povinny přihlížeti jen, pokud taková námitka byla v opravném prostředku vznesena.

III. Pro stanovení výše procentní sazby poplatku z převodu nemovitostí, jež byly býv.*) státním úra-

*) Státní pozemkový úřad zřízený zákonem z 11. VI. 1919 č. 330 Sb. ve znění zák. z 23. VII. 1919 č. 454 Sb. byl zrušen vl. nař. ze dne 25. I. 1935 č. 22 Sb. a jeho působnost přikázána ministerstvu zemědělství

dem pozemkovým směněny za nemovitosti poplatníkovy, je rozhodna hodnota celých převedených nemovitostí, nikoliv jen hodnota vyrovnaná doplatkem.

V důvodech tohoto nálezu pak čteme:

Stěžovatelé naproti tomu zastávají názor, že přídělový zákon rozeznává pojem směny a pojem »přídělu« a tedy též pojem hodnoty směnovaných nemovitostí a pojem »přídělové hodnoty«; přídělovou hodnotou není v daném případě celá částka 254.810 K, neboť Protektorát tu ze svého výsostného práva nepřiděluje vyvolenému přídělci zcela z jeho dobrovolného rozhodnutí určitý statek, nýbrž vystupuje zde ve funkcích, jednak jako soukromý smluvník umlouvá s druhou stranou směnu ve výši 130.000 K, poněvadž ale druhá nemovitost je o hodnotu 124.810 K vyšší, vystupuje zde Protektorát také v roli poskytovatele přídělu, ale jen co do této částky 124.810 K; ale pak jest jen tato částka přídělovou hodnotou, ze které mohl by býti vyměřen při vzetí sazby 5.8% za základ poloviční převodní poplatek. V tomto směru nebylo lze stanovisku stížnosti přisvědčiti.

Podle vlastního stanoviska stížnosti určuje se výše procentové sazby hodnotou přídělu. Leč »hodnotou přídělu« v daném případě není, jak stížnost mylně za to má, jen hodnota vyrovnaná nedoplatkem, nýbrž celá hodnota nemovitostí, stěžovatelům státním pozemkovým úřadem směnnou smlouvou postoupených, jak jasně vyplývá zejména z odst. VIII smlouvy, kde se praví, že směna nemovitostí touto dohodou sjednaná je přídělem do vlastnictví podle §§ 2, 15 a 57 zák. z 30. ledna 1920 Sb. č. 81, a dále z odst. IX, kde se ohledně celého toho přídělu ukládají určitá omezení práva vlastnického směňující strany.

V odůvodnění jest sice řeč o směnné smlouvě, ale také o hodnotě přídělu, aniž se n. s. s. vypořádal s mylným názorem stěžovatelů, že »Protektorát vystupuje zde ve dvou funkcích«, t. j. nadřazené a výsostné (příděl) a rovnocenné a smluvní (směna).

Otázka právního poměru vyplývajícího z přídělu byla však předmětem řešení obou našich nejvyšších soudních tribunálů, z nichž:

(sekce IX) s účinností od 1. V. 1935 a znovu zřízen vl. nař. ze dne 24. IV. 1942 č. 241 Sb. s účinností od 1. IV. 1942.

Nejvyšší správní soud zaujal hledisko soukromoprávní a budoval na teorii smluvní: K uskutečnění přídělu podle zák. č. 81/1920 Sb. nestačí jednostranný akt SPÚ, nýbrž jest třeba jeho dohody se stranou (Boh. A 3610). Výroky SPÚ o tom, že přídělci příděl půdy odnímá a přidržuje si část zaplacené přídělové ceny, nepodléhají podle § 3 a) zák. o správním soudě kognici n. s. s. (Boh. A 7610). Příděl uskutečňuje se dohodou uzavřenou mezi SPÚ a přídělcem, jejímž obsahem určena jsou práva a povinnosti obou smluvních stran (usn. z 2. IV. 1924 č. 5268). SPÚ nemůže odvolati výrok vešlý v právní moc, že určitý statek nepodléhá záboru (Boh. A 11.297), že část půdy propouští ze záboru (Boh. A 11.602, Boh. A 14.444).

Nejvyšší soud zaujal hledisko veřejnoprávní a budoval na teorii adsignační, která byla pilována v rozh. sb. Vážný č. 2787, 4357, 4829, 5772, 6976 a vyvrcholila v rozhodnutí ze dne 10. III. 1928 č. Rv I 783/27 sb. Vážný č. 7862 a dále byla zastávána v rozh. č. 8855 a 10.109 sb. Vážný, z jehož důvodů vyjímáme:

Právo československé (protektorátní) spočívá na teorii adsignační, přídělové, nabytí půdy se uskutečňuje přiznáním jí se strany povolaneho k tomu úřadu správního, tedy úředním aktem správním. Nabytí to jest tedy povahy veřejnoprávní. Z toho všeho plynou tyto důležité poznatky:

a) Nabytí se uskutečňuje pravoplatným (moci práva nabytím) rozhodnutím SPÚ příděl přiznávajícím, zkrátka řečeno rozhodnutím přídělovým, z čehož plyne, že není potřebí ani vkladu do knih ani hmotného odevzdání pozemku, nemá tu tedy také místo ustanovení §§ 431, 440 obč. zák.

b) Veřejnoprávní je poměr přídělce ku Státnímu pozemkovému úřadu nejen in adsignando — v řízení přídělovém —, nýbrž i co se týče práv jeho ex assignatione — po pravoplatném přídělu — po nabytí půdy do vlastnictví, neboť omezení přídělcova dispozičního práva a jiné povinnosti, jichž strážcem je SPÚ, ať mu jsou uloženy již v zákoně (§ 21 odst. 2, §§ 31, 32, 35, 37, 38 příd. zák.) nebo teprv v přídělové listině (§ 23 příd. zák.), jsou omezení a povinnosti veřejnoprávní, na něž předpisy soukromého

práva se nevztahují. Podobné jsou veřejno-právní i práva vyhrazená SPÚ na přidělců majetek adsignační, a to i mimo práva hořejším omezením a povinností přidělce odpovídající i veškerá jiná (§§ 40, 41, 43, 47, 48, 49, 50, 51 příd. zák.).

c) Příděl pozemku jest úředním úkonem (a to rozhodnutím, nikoliv pouhým opatřením) SPÚ, není však soukromoprávním jednáním, při němž by mohly být uplatňovány důvody neplatnosti nebo zvržitelnosti, uznané občanským zákonem, nýbrž platí tu jen ustanovení přidělové listiny.

d) Agenda pozemnoreformní, jsouc podle své povahy agendou veřejnoprávní, přináležejí zásadně správním úřadům, leč že by tím kterým ustanovením pozemnoreformních zákonů byla stanovena výlovná výjimka a byl řádným soudům buď přikázán ten který úkon agendy té, nebo stížnost proti tomu kterému úkonu SPÚ.

Přišel proto k slovu senát pro řešení kompetenčních konfliktů, který rozhodnutím ze dne 5. VI. 1931 č. j. 714/31 stanovil tuto právní větu:

Státní pozemkový úřad vystupuje při přidělu zabrané půdy jen jménem státu jako strany. Právní poměr mezi státem a uchazečem o příděl půdy je poměrem soukromoprávním. Rozhodovati o sporech z tohoto soukromoprávního poměru najmě i o sporech o zaplacení přidělové ceny, jsou příslušné řádné soudy.

Není proto správné, že »Protektorát vystupuje zde (v přidělu) ve dvou funkcích«, nýbrž jest správné, že má postavení pouhé smluvní strany.

Alois Rozehnal.

Soudní prázdniny.

VI. n. Sb. č. 211/1942, které vstoupilo v účinnost dnem 22. VI. 1942, ustanovilo v § 1:

»Veškeré předpisy o soudních prázdninách pozbývají platnosti.«

Loula v Nových zákonech IV, str. 787, zastává mínění, že cit. vl. n. má na mysli zejména:

§§ 223 až 225 c. ř. s.,
čl. XXXVI uvoz. zák. k c. ř. s.,
§ 21 zák. č. 100/1931,
§ 8 odst. 2, §§ 47 až 53 j. ř.,

pokud upravují soudní prázdniny před protektorátními soudy nebo věci s nimi souvisejícími.

Nejvyšší správní soud je také soudem.

V § 48 zák. o n. s. (Sb. č. 164/37) se stanoví:

»Běh lhůt podle tohoto zákona se staví od 1. července do 31. srpna, Případně-li počátek lhůty na dobu od 1. července do 31. srpna, staví se její běh po dobu, která zbývá do 31. srpna.«

Jest § 48 zák. o n. s. s. také »předpisem o soudních prázdninách« a pozbýl tedy platnosti? Podle důvodové zprávy (viz komentář Rádlův str. 206) byl § 48 vsunut proto, aby v době prázdnin mohla vláda učiniti potřebná opatření včas (§§ 40/I věta 2. ve spojení s § 13/IV věta 2. zák. o n. s. s.).

Účel vl. n. č. 211/1942 podporuje výklad, že i § 48 zák. o n. s. s. pozbýl platnosti. Proto z opatrnosti ten komu snad lhůta 60denní ke stížnosti končí v době od 1. VII. do 31. VIII., měl by stížnost raději bez ohledu na »prázdniny« podat a »zmeškal-li ji« v této době, tedy již ve stížnosti argumenovati, že § 48 platí i nadále.

Autoři článků v tomto čísle:

Auskultant u vrch. soudu v Praze Dr Karel Havránek, rada Nejvyššího soudu v Brně Dr František Poláček, právní místotajemník Úrazové pojišťovny pro Čechy v Praze Dr Bohuslav Homolka, advokát v Praze Dr Antonín Špaček, soudce u kr. s. civ. v Praze Dr Josef Ránftl, advokát na Kladně Dr Adolf Harsa, komisař fin. prok. v Praze Dr Jaroslav Málék, advokát v Uherském Ostrohu Dr Alois Rozehnal.